Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Deres ref.: 20/2771 **Vår ref: 308/EW** **Tromsø, 23.11.2020**

Innspill fra Jusshjelpa i Nord-Norge til høring – NOU 2020:5 Likhet for loven – Lov om støtte til rettshjelp (rettshjelpsloven)

Vi viser til høringsbrev av 09.06.2020 og takker for tilliten vi blir vist som høringsinstans.

Jusshjelpa i Nord-Norge er et studentrettshjelpstiltak som etter vårt formål gir gratis juridisk bistand til de som trenger det mest. Vårt prioriterte geografiske område er Nord-Norge, men vi bistår klienter fra hele landet, primært innen familierett (samboerforhold og ekteskapsrett), utlendingsrett, trygderett, barnerett, arbeidsrett, sosial- og helserett, fengselsrett, gjeldsrett og husleierett. Dette er våre prioriterte rettsområder. Vi mener det er områder med store velferdsmessige behov for de det gjelder.

Organisatorisk sorterer vi under Det juridiske fakultet ved UiT Norges arktiske universitet. Samtidig driver vi under eget organisasjonsnummer og virksomheten baserer seg på både lønnet arbeid og stor grad av frivillighet.

Vår høringsuttalelse består av følgende:

Innhold

Innledende bemerkninger *2*

Merknader til utvalgte punkter i NOU 2020:5 ..... *2*

2 Hovedkonklusjoner 2

11 Saker av stor betydning 3

12 Hvem skal gi rettshjelp etter loven 4

13 Rettshjelpsforvaltningen 5

14 Førstelinjetjeneste 5

15 Rettshjelpstiltakene 7

16 Rettshjelp til barn 8

19 Informasjon, søknad og innvilgelse 8

22 De økonomiske vilkårene 9

23 Prioriterte saksområder 10

24 Saksområder som er vurdert, men ikke prioritert 12

25 Rettshjelp i saker utenfor de prioriterte ordningene 13

28 Tvangsinngrep 13
29 Utlendingssaker 14

Innledende bemerkninger

Jusshjelpa mener at det er på høy tid at det skjer en utvikling av rettshjelpsordningen i landet vårt. Vi har merket oss at rettshjelpsutvalget fikk et snevert mandat og et beskjedent økonomisk spillerom for sitt arbeid. Vårt inntrykk er at utvalget har holdt seg til oppdraget de ble gitt, og at de dermed hadde et noe håpløst utgangspunkt for å foreslå det løftet som virkelig behøves. Forslaget innebærer etter vårt syn viktige forbedringer og gir langt på vei en retning for en bedre rettshjelpsordning. Vi mener imidlertid at det fortsatt er høyt opp og langt frem til en tilstrekkelig god rettshjelp i velferdsstaten.

Det er ikke første gang rettshjelpsordningen gjennomgås og foreslås endret. Vi er oppriktig bekymret for at tidligere handlingsmønstre skal følges opp også i denne omgangen og at heller ikke mye av det gode arbeidet som er gjort i den aktuelle utredningen fører til en endring i ordningen som i dag har blitt en skygge av seg selv, og nærmest fremstår som illusorisk for majoriteten av befolkningen.

Jusshjelpa mener det aller viktigste er at det nå tas faktiske grep om ordningen i det videre. Utredningen må følges opp og føre til håndfaste endringer som kommer befolkningen til gode. Videre så må fokuset på rettshjelp som et velferdsgode fortsatt holdes oppe fremover. Arbeidet mot å løfte rettshjelpssystemet til et høyere nivå, må ikke stoppe hverken med denne høringsrunden eller med en ny rettshjelpslov som måtte følge av utredningsarbeidet. Dette kommer gjennomgående til uttrykk også gjennom våre merknader til utvalgte punkter i NOU 2020:5.

Merknader til utvalgte punkter i NOU 2020:5

Jusshjelpa i Nord-Norge har valgt ut noen punkter som vi i det følgende vil kommentere på bakgrunn av vår kompetanse og våre erfaringer. Vi har latt våre kommentarer i all hovedsak følge utredningens nummereringer og overskrifter, for enklere å holde våre bemerkninger opp mot NOU-en.

2 Hovedkonklusjoner

Jusshjelpa i Nord-Norge er helt enige i at flere bør omfattes av rettshjelpsordningen. Rettshjelpsutvalgets forslag fører til en dobling av antall mennesker som vil kunne benytte seg av ordningen. Det er selvsagt bra, men ikke nok. Ettersom inngangen til å kunne benytte seg av offentlig støtte over tid har blitt til et nåløye, er en endring i beregningen av hvem som kan kvalifisere for støtte til rettshjelp et minimum av hva som må til i en utvikling av ordningen.

Vi stiller oss også fullt og helt bak målet om å justere ordningen slik at mer hjelp kan gis på et tidlig stadium i saker, for å bidra til at sakene løses utenfor domstolene. I vår virksomhet har vi mange klienter med behov for råd og veiledning, for å i det hele tatt bli klar over sin rettsstilling. Vi ser vi hvor store personlige påkjenninger det er for mennesker som lever med konflikter og uavklarte rettsforhold av stor velferdsmessig betydning. Det koster dem både krefter, tid, penger, helse og livskvalitet. Ofte er det lite innsats som skal til fra vår side før de enten er i stand til selv å følge opp saken videre eller at konflikten bringes til opphør med enkle rettsavklaringer, helt enkel mekling eller forhandling med en eventuell motpart i saken. Mange av disse klientene hadde aldri forfulgt saken sin uten mulighet for lavterskel bistand. Et prinsipp om å hjelpe de mange med litt, fremfor å hjelpe noen få med mye, er noe vi derfor mener må være et sentralt fokus når den offentlige rettshjelpsordningen skal utvikles til

det bedre. Det er på rådgivningsstadiet dette kan og må skje, noe som er en vinn-vinn situasjon siden det er den minst kostbare rettshjelpen.

Forslaget om å flytte saker med krav på rettshjelp uten egenbetaling over i særlover er noe vi i utgangspunktet er enig i. En ulempe med dette kan være at det blir vanskeligere for folk generelt å orientere seg om hvor bestemmelsene som ikke står i rettshjelpsloven finnes. På den annen side kan nok de som er involvert i spesifikk sak finne frem til den aktuelle jussen, om enn med en hjelpende hånd fra riktig instans. Derfor tenker vi at et systemperspektiv er et godt grep, og at gevinsten med å kunne se regler og kostnader innenfor et felt i en større sammenheng kan bli stor. Vi slutter oss derfor til utvalgets begrunnelse for en slik organisering.

11 Saker av stor betydning

11.1 Prioriterte områder eller skjønnsmessig vurdering fra sak til sak?

Det bør være prioriterte områder for fri rettshjelp. For enkeltindividene i samfunnet er det viktig å ha noe klart å forholde seg til. En ordning hvor krav på rettshjelp avhenger av en ren skjønnsmessig vurdering vil ikke sikre enkeltindividenes forutsigbarhet rundt egen rettsstilling.

Jusshjelpa er videre enig i at ulempene vil være for store ved en rent skjønnsmessig vurdering av hvem som skal få rettshjelp. Vi mener enkelte saksområder er nærmest selvsagte å ta med i ordningen. Andre mer usikre områder kan vurderes innenfor eller utenfor etter beste evne i denne omgang, men med et mål om å evaluere ordningen etter en tid med erfaringer.

Vi støtter og mener at det i tillegg er helt nødvendig med en åpning for skjønnsmessige vurderinger utenfor de prioriterte områdene. Det kan være saker som er velferdsmessig svært viktige innenfor et saksområde som ikke er inntatt som prioritert i loven, fordi ikke alle saksområder hvor det kan tenkes å være viktige saker vil kunne prioriteres.

11.2 Prioritering av viktige saksområder og lovens subsidiaritet

Jusshjelpa har erfaring fra et par runder med rettshjelpsundersøkelser i den nordligste landsdelen.

Vi kan tydelig se behovet for en oppdatert kartlegging av det offentlige rådgivningstilbudet, samt undersøkelser om befolkningens rettshjelpsbehov på landsbasis. Fem og femten år gamle kartlegginger vil være utdaterte og kan i verste fall være direkte misvisende i et samfunn som er i endring på alle områder. En rettshjelpsundersøkelse vil være en omfattende prosess, men er etter vårt syn helt nødvendig for at loven skal kunne oppfylle formålet sitt på beste måte.

Kunnskapen en rettshjelpsundersøkelse kan føre til vil likevel ikke være helt nødvendig for å få en bedre rettshjelpslov enn den vi har i dag. Derfor mener vi ikke at en kartlegging må skje før ny lov om rettshjelp kommer på plass. Tvert imot mener vi at en revisjon av loven må prioriteres gjennomført, men at det som utvalget påpeker bør en nærmere kartlegging på plass før nye kommende revisjoner.

11.3 Spesielt om forholdet til forvaltningens veiledningsplikt

Jusshjelpa er i utgangspunktet enig i at forvaltningens veiledningsplikt bør stå som befolkningens primære alternativ til å få oppfylt sine behov for informasjon og veiledning i første omgang. Vi mener imidlertid at utvalget overvurderer forvaltningen ved å uttale generelt at de har god kjennskap og ofte vil kunne gi god og effektiv veiledning.

For å kunne veilede tilstrekkelig på mange områder trengs det ikke bare kjennskap, men dypere fagkunnskap på feltet og ofte også juridisk kompetanse. Det opplever vi i mange tilfeller at våre klienter ikke har blitt møtt med hos forvaltningen.

Vi opplever at forvaltningen, og da særlig NAV, har store og kompliserte ansvarsområder. Eksempler på slike felt er gjeldsrådgivning hos NAV og klager på avslag om helsehjelp eller hjelp i sosialsaker. Forvaltningen er av utsatt for ulike typer press (effektivitet, kostnad, tid m.v.) og har derfor et fokus på å få flest mulig saker av bordet. Et implisitt krav om å levere på kvantitet går naturlig på bekostning av den kvaliteten som den enkelte personen er avhengig av for å få god nok veiledning i sin sak.

Jusshjelpa i Nord-Norge har også en subsidiær funksjon med å skulle tilby bistand til de som ikke har andre alternativer til å skaffe seg hjelp. Vi henviser derfor saker som sorterer under forvaltningens veiledningsplikt tilbake til forvaltningsorganet. Dersom klientene allerede kommer derfra uten å ha fått den hjelpen de trenger, så risikerer de å bli kasteballer mellom ulike instanser. Vi ser at mange klienter står i så vanskelige saker og livssituasjoner at de på et punkt mister motet til å følge saken sin videre. Det å stadig oppleve at de ikke blir møtt med den hjelpe de så sårt trenger, kan da bli en utløsende faktor. Derfor gjør vi alltid konkrete vurderinger og velger likevel å bistå i enkelte tilfeller hvor ansvaret egentlig ligger hos forvaltningen, men der vi ser at klienten har gjort et reelt forsøk på dette alternativet først.

Av disse grunner mener vi at det bør åpnes for å få innvilget rettshjelp dersom det aktuelle forvaltningsorganet i en konkret sak beviselig ikke har gitt tilstrekkelig god veiledning.

Utvalget fremhever viktige poeng med behovet for rettshjelp på klagestadiet ved avslag på velferdsytelser. Vi opplever et stort behov for dette, særlig i tilknytning til vedtak etter Folketrygdloven. Å henvise personer som ønsker å klage på et avslag til forvaltningens veiledningsplikt, fremstår som meningsløst. Folk som har opplevd å få avslag vil vanligvis ikke ha tillitt til at veiledningen vedkommende får hos organet som avslo vedtaket i første instans er uavhengig. Mistilliten forsterkes fort når veiledningen i klagesaken ikke oppleves som god nok.

For øvrig er jussen betydelig mer komplisert på klagestadiet enn på søknadsstadiet, og krever normalt en dypere involvering i saken for å få belyst de rettslige forholdene som kan være helt avgjørende.

12 Hvem skal gi rettshjelp etter loven

Først vil vi påpeke at både flertallet i utvalget og dissensen til ett utvalgsmedlem skisserer spennende løsninger, og at vi ser kapittel 12 litt i sammenheng med kapittel 14 om en mulig førstelinjetjeneste.

Vi er enige i at advokater bør være fundamentet i ordningen med rettshjelp etter loven slik den foreslås i dag. Samtidig ønsker vi oss fortsatt en førstelinjetjeneste som kan bidra til å avhjelpe saker hvor det ikke nødvendigvis er behov for omfattende advokatbistand. Grunnen til dette standpunktet er at advokater er de beste til å gi kompetent rettshjelp i de aller fleste tilfeller, samtidig som vi ser at for eksempel vi som studentrettshjelpstiltak kan ha tilstrekkelig kompetanse til å hjelpe mange personer med reelle og prekære behov på en kostnadseffektiv måte.

Tanken om at de som har råd til selv å betale for rettshjelp og de som har behov for offentlig støtte i prinsippet skal få hjelp av de samme advokatene med den samme kompetansen, er god. En fullt ut rettferdig gjennomføring av dette, forutsetter at advokatene som jobber i saker med offentlig støtte gis rom for å engasjere seg tilstrekkelig i disse sakene til at hjelpen holder samme nivå som i de sakene

der parten selv dekker kostnadene. Det må ses i sammenheng med både en vurdering av hva det er rimelig at det offentlige skal betale for, og med vederlaget advokaten får i de offentlig betalte sakene.

Vi opplever dessverre fra tid til annen at det kommer klienter på døra som har vært hos flere advokater med forespørsel om saker etter dagens rettshjelpslov, hvor de ikke har fått hjelp hos advokaten fordi oppdraget vil være alt for lite lønnsomt. Sett fra advokaten kan vi ut fra et rent økonomisk perspektiv forstå en slik avvisning. På den andre siden er det fortvilende for oss å se at hjelp etter den offentlige rettshjelpsordningen i slike enkelttilfeller er uthult av systemet slik det er lagt opp i dag.

Vi er positive til utvalgets forslag hva angår advokatlister. De bør eksistere, i alle fall på enkelte saksområder. Listene bør være frivillige og godt organiserte.

13 Rettshjelpsforvaltningen

Jusshjelpa i Nord-Norge kan basert på våre erfaringer bekrefte utvalgets syn på at enkel informasjon om rettigheter og plikter kan være med på å løse juridiske problemer på et tidlig stadium. Vi stiller oss også fullt og helt bak utvalgets mening om at mange problemer kan løses ved henvisning til eksisterende tilbud. Dette opplever vi daglig. Enkel informasjon og henvisninger til riktig instans er en stor del av den tjenesten vi leverer.

Vi tror at en nettportal og en chattetjeneste vil avhjelpe mange juridiske problemer, som ikke ellers vil bli avhjulpet. Derfor støtter vi utvalgets forslag om organet «rettshjelpsforvaltningen».

Videre mener vi at en eventuell førstelinjetjeneste også må settes i sammenheng med opprettelsen av et slikt organ. Det kan likevel ikke være det samme. En førstelinjetjeneste er noe som en nettportal/chattefunksjon vil kunne henvise videre til for mer utdypende bistand der det er et behov.

Ved en eventuell opprettelse av et slikt organ mener vi at det må stilles noen krav. Kort behandlingstid må sikres, blant annet fordi det er viktig å kunne overholde eventuelle frister for å unngå rettstap for klientene.

Det som egner seg til det må automatiseres, men skjønn i enkeltsaker må utøves av mennesker. Videre bør det være menneskelig bistand i tillegg til den systematiserte informasjonen som gjøres tilgjengelig på et slikt sted. Vi opplever ofte at folk har trosset en høy terskel før de i det hele tatt kontakter oss. Da er det avgjørende å få henvende seg til en person man kan få tillit til. Å bli overlatt til en portal hvor man selv må finne frem, eventuelt en robot som skal lytte til ens problemer, vil gi en opplevelse av avmakt ved fortsatt å stå alene i saken. Spesielt ser vi for oss dette dersom det blir svært mye informasjon samlet på ett sted. Vi er absolutt for en samling av informasjon, men man må være oppmerksom på å unngå at det i seg selv blir en bøyg som gjør at tilbudet ikke fungerer etter sin hensikt.

14 Førstelinjetjeneste

Det som skrives om førstelinjetjeneste fra utvalget er meget knapt. På noen måter fremstår konklusjonen med som overaskende, da funnene som vises til fremstår som utelukkende positive, men utvalget foreslår likevel ikke å opprette en førstelinjetjeneste.

Jusshjelpa i Nord-Norge ser mange likhetstrekk med den innsatsen vi gjør i samfunnet og hva en førstelinje kunne ha innbefattet. Nemlig å avhjelpe et udekket rettshjelpsbehov i dagens system.

Rettshjelpsutvalget nevner også innledningsvis at en førstelinje vil være lett tilgjengelig rettshjelp i mange saker som ellers ikke ville blitt løst. Vi mener at funksjonen til en slik tjeneste bør være å hjelpe i konkrete enkeltsaker som ikke er spesielt tidkrevende og komplekse. Vi ser både et behov og store fordeler med akkurat en slik funksjon, og mener den mangler i dagens system for offentlig rettshjelp.

Vi har valgt å ikke motsette oss det flertallet i utvalget har konkludert med i dette kapitlet, av samme grunn som utvalget selv oppgir. At dagens rettshjelpsordning først og fremst må prioriteres utbedret, og det raskt. All den tid det er begrensede midler avsatt til rettshjelp, vil en førstelinje være for mye å igangsette fra nærmest ingenting. Vi er redde det ville ha gått på bekostning av at det i det hele tatt kan komme en ny rettshjelpslov i nær fremtid.

Likevel synes utvalgets hovedbegrunnelsen for ikke å gå videre med en mulig førstelinje å være at det ikke er «politisk enighet» rundt dette. Slik vi forstår skyldes den fraværende videreutvikling av den offentlige rettshjelpen primært i høye kostnader og behov for bevisste prioriteringer fra politisk hold. Vi mener derfor at det i praksis ligger utenfor rettshjelpsutvalgets mulighet å foreslå en førstelinje som en vesentlig del av en ny og bedre rettshjelpsordning.

Jusshjelpa i Nord-Norge vil likevel understreke at vi er sterkt for en videreutvikling av tanken rundt en førstelinjetjeneste, og en videre utredning av hvordan en slik ordning kan bygges opp. Det må til en aktiv politisk prioritering, noe vi mener bør på plass snarest i en videreutvikling av rettshjelpstilbudet.

I det følgende vil vi dele noen av våre erfaringer som tilsier at en førstelinje er en mangelvare i det norske rettshjelpssystemet.

Vi har erfart at enkeltpersoner som oppfyller vilkårene for fri rettshjelp blir henvist til oss av advokater. Begrunnelsene fra advokatene har blant annet vært at de har for mye å gjøre eller at tiltak som oss eksisterer for å bistå i en spesiell type saker. Advokater taper penger på mange saker med fri rettshjelp og all den tid det er helt opp til advokaten selv å ta på seg et oppdrag, så kan klienter bli avvist. Det er mildt sagt uheldig at personer som allerede stiller svakt skal bli sendt på dør fordi advokatene ikke kan ta seg tid eller råd til å hjelpe i slike saker.

Andre erfaringer vi har gjort oss er at personer som kontakter Jusshjelpa og som kvalifiserer til fri rettshjelp er redde for å kontakte advokat når vi forsøker å henvise dem dit. Frykten for at vilkårene ikke skal være oppfylt eller at de av andre grunner må betale for advokathjelpen er stor for de som har lite. Det er allmenn kjent at advokatbistand koster. Terskelen for å kontakte advokat er derfor høy.

Et organisert førstelinjetilbud vil kunne spare sårbare personer fra å måtte møte opp hos flere advokater i nærområdet for å spørre om noen er villig til å påta seg oppdraget. Vi vil gå så langt som å påstå at det er et rettssikkerhetsproblem at advokatene taper penger på slike saker, og at de enkelt kan takke nei til personer med stort behov for rettshjelp. Et førstelinjetilbud er et eksempel på en løsning som i større grad vil kunne garantere at flere enkeltpersoner får den hjelpen de trenger.

Terskelen for å kontakten advokat er høy av andre grunner enn frykten for sluttregninga. Vi ser det som en svakhet ved utredningen at utvalget ikke synes å ta den såkalte «advokatterskelen» med i beregningen ved vurderingen av en førstelinjetjeneste. Enkeltes terskel for å i det hele tatt oppsøke en advokat må ikke undervurderes. Det kan oppleves som enorme forskjeller mellom den velutdannede, dresskledde advokaten på sitt flotte kontor med designmøbler og kunst på veggene, til alenemoren som går på AAP, den uføretrygdede rusmisbrukeren eller innvandreren som knapt kan verken norsk eller engelsk. Vi mener en førstelinjetjeneste rett og slett er nødvendig for at slike grupper i det hele tatt tør og føler de kan oppsøke juridisk bistand. Her vil terskelen for å møte opp på kommunens lokale

rådhus eller et annet bygg av offentlig og uformell karakter være vesentlig lavere. For mer i denne retning: «Rettshjelp til fattige», Hippe Anne Sofie; Refsdal Endre S, s. 204 – 225 Foreningen: i samarbeid med Fagbokforlaget 2007 s. 211.

Vi ser for oss at en førstelinjetjeneste kan være pålagt i alle kommuner, og at den ikke nødvendigvis må være omfattet av retthjelpsloven. Om det skulle bli aktuelt å legge ansvaret på den enkelte kommune, må det likevel legges klare føringer for innholdet i tjenesten, samt gis økonomiske tildelinger ved behov. Dette for å unngå at det blir store forskjeller som følge av kommunenes praksis eller økonomiske forutsetninger til å tilby en slik ordning.

15 Rettshjelpstiltakene

15.1 Rettshjelpstiltakenes rolle

Som ett av landets studentrettshjelpstiltak, kjenner vi oss igjen i utvalgets beskrivelse av vårt virke. Vi er naturligvis stolt og ydmyk for den omtalen vi får, og glade for at også rettshjelpsutvalget ser behovet for å gi oss tilskudd også i fremtiden. Dessverre tenker vi at det også vil være nødvendig. Dessverre, fordi vår klare mening er at det ideelle ville vært at alle rettshjelpsbehov kunne dekkes av ei godt organisert offentlig ordning med tilgang til kompetente advokater, som alle med et behov ville være i stand til å nyttiggjøre seg av.

I realiteten ser vi at det ikke er politisk vilje til å legge inn den økonomiske innsatsen som trengs for å få på plass ei god nok ordning. All den tid kostnadene står i veien for å utrede og utvikle ei ordning som vil være god nok for rettsstaten Norge, er det fortsatt et vedvarende behov for blant annet oppsøkende rettshjelp og rettshjelp i andre former enn det forslaget til ny rettshjelpslov vil kunne dekke. Da blir visst ikke vi med flere overflødige med det første.

Det statlige tilskuddet er bærebjelken i vår økonomi, og uten det ville det ha vært kroken på døra for oss og med det et enda større udekket rettshjelpsbehov der ute. Selv om vi driver på stor grad av frivillig arbeid, så er det helt nødvendig å kompensere studentmedarbeiderene våre med en viss lønn, for at de skal kunne vie av sin tid til dette uunnværlige arbeidet. Visse driftskostnader vil det alltid også være med et tiltak som vårt, selv om vi holder det på et minimum. Det er behov for at medarbeiderne skal kunne ta kurs og på annen måte heve sin kompetanse, for å kunne gi god og sikker rettshjelp på områder som er viktige i enkeltindividers liv.

I tillegg til saksbehandling i enkeltsaker, skriver vi rettsopplysende artikler samt tilbyr kurs og foredrag for utsatte grupper, hvor målet er å hjelpe flere samtidig og ikke minst forebygge rettslige problemer med å opplyse folk om sine rettigheter og plikter. Eksempelvis har vi nylig trykket avisartikler om farene med tidsbestemte husleieavtaler, deltidsansattes rettigheter og arbeidstaker rettigheter ved oppsigelse. Dette er forholdsvis unike aktiviteter vi kan tilby på bakgrunn av kompetansen vi opparbeider oss innenfor våre prioriterte rettsområder, og som et offentlig tilbud etter rettshjelpsloven ikke vil kunne bidra til. Vi er selvsagt også enige i at vi bør kunne benytte midlene også til rettspolitisk virksomhet, og støtter også utvalgets begrunnelse for dette.

I tillegg til å bistå klienter i særlig utsatte grupper, må det også ses hen til at det langt på vei er rettshjelpstiltakene som dekker hullet mellom klienter som har krav på fri rettshjelp og de klientene som har nok ressurser til å betale for advokathjelp. Jusshjelpa og andre rettshjelpstiltak blir på den måten en oppsamler for disse. Vi opplever at en veldig stor gruppe har et behov i mellomsjiktet her, og derfor er det veldig viktig for samfunnet at man har et tilbud til de som faller mellom disse to kategoriene.

Som vi allerede har vært inne på, er vi fullt ut enige med utvalget om at vi kun er et supplement til rettshjelp etter loven. Vi kan ikke være en fundament del i rettshjelpstilbudet som en velferdsordning. Det er mange grunner til det. Allerede er det nevnt gjentatte ganger at advokathjelp er den mest kyndige hjelpen som en med et rettshjelpsbehov kan få. Videre tilbyr vi ikke rettighetsbaserte tjenester. En ordning som skal være en del av velferdsstaten må gi borgerne lovfestede rettigheter til bistand. Vi kan velge å avvise en sak fordi vi ikke har kompetanse eller kapasitet per tiden. Da kan noen med et reelt behov, som burde hatt en rett til hjelp etter loven, bli stående på bar bakke. Det ansvaret kan vi ikke bære. Til sist er det et viktig poeng at vi drifter i stor grad på frivillig arbeid. Studentmedarbeidere bruker av sin tid og kompetanse til å gjøre en langt på vei veldedig innsats i samfunnet. Rettshjelp er et for viktig velferdsgode til å kunne basere seg på frivillig innsats.

15.3 System for tildeling

All den tid det er et udekket rettshjelpsbehov etter loven, bør det prioriteres å gi nok støtte til rettshjelptiltakene, slik at vi kan fortsette det viktige og gode arbeidet i årene fremover.

Vi er bekymret for at øremerkingen av midler til spesielle rettshjelpstiltak er opphevet fra 2020, og at den nye løsningen det er lagt opp til med forskriftsfesting av ordningen vil føre til økt konkurranse og mindre forutsigbarhet rundt det offentlige sitt tilskudd til blant andre oss som studentrettshjelpstiltak. Vi utgjør et svært rimelig rettshjelpstilbud som gir mye rettshjelp for hver statlige krone, og mener derfor at det vil være et tapsprosjekt å kutte støtten til oss på en sånn måte at det rammer vårt tilbud.

Etter den nye ordningen hvor alle aktuelle tiltak kan søke om støtte, vil det kreve et omfattende søknads- og rapporteringsarbeid. Oxford-evalueringen fra 2015 nevnes i utredningen. Blant annet der opplevde vi en tynn og mangelfull fremstilling av vår virksomhet, til dels på grunn av at det er vanskelig å påvise og kvantifisere vår innsats og våre resultater.

Søknads- og rapporteringsarbeid er en selvfølge når vi skal motta vesentlig offentlig støtte, men det må ikke komme i veien for at vi kan drive forsvarlig og langsiktig rettshjelp. Det kan virke ødeleggende for motivasjonen og gjøre at vi ikke vet hvilket spillerom vi har ett år frem i tid. Når vi må søke fra år til år, i konkurranse med stadig flere, kan vi bli nødt til å kutte vesentlig fra ett driftsår til et annet. Vi er i tillegg organisert under universitetet som en statlig virksomhet, og har dermed begrenset mulighet til å bygge opp en økonomisk buffer. Det gjør at vi i verste fall må legge ned hele virksomheten fra ett år til ett annet, på grunn av alvorlige kutt. Vår drift er avhengig av kompetanseoverføring mellom kullene med medarbeidere, og vil ikke tåle en knekk for eksempel i form av et år med halvert statlig tilskudd.

16 Rettshjelp til barn

Vi støtter utvalgets forslag om at barn som er utsatt for tvang i barneverninstitusjon eller omsorgssenter for mindreårige, skal ha rett til advokatbistand uten egenbetaling ved klage på slike tiltak. Ellers er vi enige i at en nærmere utredning kreves når det gjelder barns deltakelse, medvirkning og representasjon i rettslige prosesser.

19 Informasjon, søknad og innvilgelse

Vi er ikke prinsipielt imot digitalisering og automatisering. Tvert imot er det nok kostnader å spare både i form av tid og penger. Andre gevinster som en mer likeartet og treffsikker ordning er også trolig.

Likevel vil vi bemerke at det må være en forutsetning at alle tjenestene er reelt tilgjengelige også for mennesker som ikke har tilgang til PC og/eller telefon. Vi ser klienter med økonomiske problemer og

som lever med rusproblemer, nærmest avskåret fra samfunnet for øvrig. Det er også flere som ikke har fast bolig og mange eldre som ikke har tekniske ferdigheter til å kunne nyttiggjøre seg av elektroniske hjelpemidler. Derfor må rettshjelpsforvaltningen være tilgjengelig på andre måter enn via elektroniske løsninger. Det må tilrettelegges for minimum søknad på papir, et telefonnummer for kontakt og kanskje også annen fysisk tilgjengelighet for slike grupper.

Dersom adgangen til etterbevilling skal fjernes må nettportalen og chattetjenesten som foreslås i kapittel 13 fungere raskt, effektivt og treffsikkert. I noen saker hvor klienter kontakter oss, kan det være snakk om få dager til en avgjørende frist utløper. Det kan også være rentebærende pengekrav som er omtvistet, hvor det haster å igangsette en prosessen. Det må unngås at behandlingen av en søknad om fri rettshjelp tar så lang tid at klienten lider et rettstap før rettshjelp kan gis.

22 De økonomiske vilkårene

Det er svært mye man kunne ment om dette kapitlet, men vi holder oss til å påpeke det vi mener å ha best forutsetninger for å uttale oss om og det vi opplever som viktigst å få frem fra vårt ståsted.

For få omfattes av dagens ordning

Jusshjelpa i Nord-Norge antar at vi ikke er alene om å støtte utvalget i at dagens lov innebærer en for lav inntekts- og formuesgrense i behovsprøvde saker. Vi er selvsagt positive til utvalgets forslag om nye inntekts- og formuesgrenser. At ordningen etter det nye forslaget vil dekke en knapp fjerdedel av befolkningen er absolutt en forbedring, men det som nevnt innledningsvis ikke godt nok for fremtiden.

Vi blir blant annet kontaktet av mange som har fått innvilget uføretrygd, men fått avslag på ung uføretrygdtillegget og som ønsker hjelp til å skrive klage til NAV eller anke til Trygderetten. De fleste vi blir kontaktet som er i den situasjonen har for høy inntekt til å få innvilget fri rettshjelp. Det har stor betydning for den enkeltes økonomi om man får innvilget ung uføretrygdtillegget eller ikke. Inntektsgrensen bør derfor økes, slik at blant annet personer som ønsker å klage på slike vedtak eller anke til Trygderetten vil omfattes av ordningen.

Vi opplever ofte at veiledningsplikten i forvaltningen, spesielt hos NAV, ikke har vært tilstrekkelig fulgt opp. Det kan nok skyldes at NAV ikke har kapasitet, samt at veilederne ofte mangler nødvendig kunnskap. De fleste sliter med å uforme en klage til NAV eller anke til Trygderetten på egenhånd. Lovverket er komplisert. I tillegg har andre rettskilder ofte betydning. Mange vil ha problemer med i det hele tatt finne frem til og forstå innholdet i lovverket, samt at ikke folk flest har tilgang til alle rettskildene.

Mange som søker om ytelser fra NAV er i veldig vanskelige situasjoner, opplever sykdom, har lav utdanning, mangler språk-, kultur- og systemforståelse. Dette gjør at behovet for juridisk bistand blir ekstra stort. Dermed er det ofte avgjørende for mange som i dag ønsker å klage på NAV-vedtak at de får hjelp av et rettshjelpstiltak. Det kan ikke legges skjul på at hjelp fra en advokat er den beste bistanden. Inntektsgrensen for behovsprøvd fri rettshjelp bør dermed økes slik at flere som ønsker hjelp til å klage på NAV-vedtak får hjelp av advokat.

Som allerede nevnt, bistår Jusshjelpa ofte klienter som ikke har råd til advokat og heller ikke faller omfattes av dagens rettshjelpsordning. I noen saker hvor vi ikke har kompetanse til å bistå eller i saker ligger klart utenfor våre prioriterte rettsområder, så er det nærmest umulig å henvise klienten til et alternativ der vi ikke strekker til. Heldigvis kan vi avhjelpe mange behov som faller mellom egenbetalt advokat og offentlig støttet rettshjelp, men dessverre blir også noen i realiteten overlatt til seg selv.

Egenandel

Jusshjelpa i Nord-Norge er i hovedsak prinsipielt for forslaget om egenandel, av det hensyn at det vil begrense tidsbruken i sakene til det nødvendige. Av erfaring ser vi enkelte ganger at våre klienter ikke tar tidsbruken i sakene på alvor, i visshet om at vi tilbyr en gratis tjeneste.

Samtidig ser vi visse betenkeligheter med egenandel. Vi er blant annet kritiske til en absolutt egenandel på minimum 5 %, og mener at det er urealistisk å belage seg på at dette er noe alle vil ha råd til i de sakene det vil gjelde. Vi mener at alle som tjener mindre enn 1 G, kanskje de som tjener opptil 1,5 G bør være fritatt fra egenandel. Det å knytte de økonomiske vilkårene opp mot grunnbeløpet i folketrygden (G) et imidlertid et forslag som vi støtter fullt ut, fordi det vil gi en dynamisk støtteordning som utvikler seg i takt med det øvrige kostnadsnivået i samfunnet fremover.

Vi tenker at prosentsatsene kunne hatt et lavere intervall, da det etter fremlagte forslag vil være et ganske stort intervall og en betraktelig forskjell mellom å betale 5 % og 25 % i egenandel. Samtidig skjønner vi at det er et kostnadsspørsmål slik dagens spillerom fremstår.

Vi er enige i et formål om at kostnadene med rettshjelp skal oppleves som omtrent like store for dem som omfattes og dem som ikke omfattes av ordningen. Det medfører naturlig nok at alle skal betale noe. En naturlig forståelse av denne sammenhengen må være at man skal betale etter evne. Våre saksbehandlere opplever at sakene fra tid til annen stopper opp hos oss, fordi klientene må vente på lønn, utbetaling av trygd eller på å få lånt penger til å dekke rettsgebyret for en forliksklage. Det er snakk om en drøy tusenlapp. Vi antar at også en stor del av klientene som vil omfattes av rettshjelpsordningen etter den nye loven vil ha store vanskeligheter med å kunne ta saken sin videre til rettslige steg. Selv den minste egenandelssatsen vil raskt medføre kostnader som klientene uten oppsparte midler eller økonomiske reserver vil kunne ta seg råd til.

Angående at det kreves at egenandelen er betalt før ny støtte innvilges og sakens tas videre, så undres vi over etiske forpliktelser som advokaten da kan stilles overfor gjennom oppdraget. I noen tilfeller kan klienten lide et rettstap dersom saken står i ro inntil betaling av egenandel skjer. Et eksempel kan være der klienten vil være illikvid i påvente av medhold og utbetaling i en sosialsak eller andre saker hvor kravet omhandler utbetaling av penger. Vi mener at en egenandel for alle tilfeller ikke må stå i veien for et hensyn til rettssikkerheten for klienter i sosialsaker, se vår omtale av kapittel 23.8 lenger ned.

Vi mener også at innkrevensansvarlig skal være staten, for å frigjøre tid og ressursbruk for advokatene.

23 Prioriterte saksområder

Som uttalt om utredningens kapittel 11, mener vi at det bør være prioriterte rettsområder etter loven.

23.1 Innledning

Vi er enige med utvalget i at det bør utredes nærmere hvilke områder som bør prioriteres for rettshjelp, men som nevnt under omtale av kapittel 11, må det ikke skje umiddelbart og medføre en ytterligere utsettelse av en ny rettshjelpslov.

23.2 Foreldretvister

Vi støtter et økt antall påkrevde meklingstimer før saken kan bringes til retten. Det kan også være verdt å vurdere og øke kravet til mer enn seks timer.

En mer omfattende mekling vil antakelig både pålegge og forhåpentligvis motivere foreldrene til et mer dialogbasert tankespor. Det vil legge til rette for en større ro rundt den dialogen vi opplever at kan være vanskelig å utløse mellom foreldre som er uenige om det som er viktigst i livene deres, nemlig barna. Vi opplever ofte er stort konfliktnivå mellom partene i sakene innenfor barnerett, og ser at det kan springe ut av følelsesmessige og praktiske uavklarte forhold partene imellom, kanskje mer enn av hvilke motstridende interesser man måtte ha om selve fordelingen av barna. Det går også en del tid med på å lede foreldrene inn på et tankemønster om at det er barna som står i fokus og at man i slike saker må være innstilt på å gi og ta i noe større grad enn i rent personlige konflikter. Vi har i alle fall tro på at en mer omfattende mekling vil kunne løse opp i slike spenninger, som vi tror kan løses før saken går til retten for behandling av mer juridiske forhold rundt selve foreldretvisten. Langsiktig vil dette skjerme alle partene fra en potensielt unødvendig prosess for domstolene. Dessuten vil dette også være økonomisk besparende for samfunnet, da domstolsprosessen er betydelig dyrere enn meklingsprosessen.

Av de samme grunner mener vi at det er fornuftig av utvalget å foreslå taket på 15 timer rettshjelp, fremfor dagens sats som står fast på sju timer.

23.5 Husleiesaker

Vår faggruppe for husleierett påpeker at utvalget kanskje fremhever Husleietvistutvalg (HTU) som et litt mer utstrakt alternativ enn det rent faktisk er. Vi opplever en stor andel av saker som ikke kan behandles i HTU. Vi har ikke HTU i Nord-Norge, noe som er et stort savn og som Jusshjelpa i Nord-Norge flere ganger har tatt til ordet for å få. Husleiesakene utgjør det største saksområdet hos Jusshjelpa i Nord-Norge. Vi er av den oppfatning at de fleste av alle husleiesaker dessuten aldri behandles i HTU, og at HTU uansett ikke ville hatt kapasitet til å behandle alle saker som kan egne seg for slik behandling.

23.6 Arbeidsrettssaker

Jusshjelpa har jobbet for at saker om utbetaling av lønn og feriepenger skal omfattes av ordningen med behovsprøvd fri rettshjelp, og ser derfor veldig positivt på at det foreslås. Vi har vært mye frustrerte over at lønnskrav ikke har vært omfattet av de behovsprøvde sakene for fri rettshjelp. En betydelig andel av sakene vi mottar innenfor arbeidsrett handler om manglende lønn- eller feriepengeutbetaling, så vi mener at det er et stort udekket behov for juridisk hjelp i slike saker.

Sett fra vårt ståsted er det etter dagens ordning en vesentlig forskjell mellom uteblitt lønn over flere måneder og det å bli sagt opp på dagen. I de siste tilfellene vil ofte fri rettshjelp kunne inntreffe som en avgjørende mulighet for å få fulgt opp sin rettsstilling. De som bli oppsagt har også en helt annen situasjon å forholde seg til, og en annen mulighet for å gå videre i livet, hvor rart det enn kan høres ut. Ansatte som opplever manglende lønnsutbetalinger føler seg ofte svake sammenlignet med arbeidsgiveren, og sliter med å nå gjennom med sine krav. Grunnen til at det kan være utfordrende er frykten for å komme på kant med arbeidsgiveren og måtte se enda lengre etter sin berettigede lønn, eller i verste fall ende med å bli oppsagt. Flere av våre klienter har også blitt oppsagt av arbeidsgiveren som de har et utestående lønnskrav mot, er da arbeidsledige og har ingen inntekt til å skaffe seg hjelp med.

Vi ser dessverre svært mange useriøse arbeidsgivere. Vi stiller oss med det bak utvalgets syn på at rettshjelp i saker om utbetaling av lønn eller feriepenger kan bidra til å forebygge sosial dumping.

I en stor andel av lønnskravsakene på Jusshjelpa har klientene statsborgerskap i et annet land enn Norge og har kun bodd i Norge i en kort periode. Disse personene har dermed et ekstra stort behov for

juridisk hjelp ved utestående lønn, fordi deres manglende norskferdigheter og manglende kjennskap til det norske lovverket og samfunnet for øvrig gjør at det er vanskelig for de å nå igjennom med sitt krav mot arbeidsgiveren. Det er dessverre veldig mange utenlandske arbeidstakere som blir utnyttet av useriøse arbeidsgivere i Norge.

Utbetaling av lønn og feriepenger er ofte en absolutt nødvendighet for å betale for eget og families livsopphold. Personer som opplever å ikke få utbetalt lønn eller feriepenger beskriver ofte en svært alvorlig situasjon. I flere av våre saker har det vært lønnskrav på mer enn kr 200 000. Det har også blitt avdekket arbeidskriminalitet i enkelte saker. Det sier nok om hvor stor betydning disse sakene kan ha for den det gjelder, og om hvor viktig det er at advokater med god kompetanse kobles på disse sakene.

De grunnene utvalget trekker frem mot en fast nedre grense er gode og gjennomtenkte. Vi er enige i at det ikke bør fastsettes noen form for nedre grense.

23.7 Trygdesaker

Vi er enige i at retten til støtte bør utvides til å omfatte vurdering av klage, da dette kan medføre mindre klagesaker og dermed mindre saksbehandlingsmengde for NAV. Samtidig blir partene realitetsorientert på forhånd om sannsynligheten for gjennomslag. Det er åpenbart positivt ved at det vil skape realistiske forventninger og en bedre orientering i egen rettsstilling.

Videre tenker også vi at det er hensiktsmessig å foreta saker om barnetrygd etter den skjønnsmessige bestemmelsen, men at dette området bør utfylles med nærmere retningslinjer. Et mindre beløp for den ene kan ofte være et større beløp for den andre. Saker om barnetrygd bør for alle tilfeller ikke prioriteres bort i sin helhet, særlig av hensyn til barna.

Utvalget har foreslått at parter som har vunnet i Trygderetten, automatisk får støtte når den offentlige parten anker til lagmannsretten. Dette er et godt forslag som også etter vårt syn bør innføres. Hvis Trygderetten har gitt rett til den private part, taler dette for at sannsynligheten er stor for at parten har et rettskrav. Den private part som er i en økonomisk vanskelig situasjon bør i så fall ikke måtte risikere å dekke kostnader til lagmannsretten av egen lomme.

23.8 Sosialsaker

Forslaget om å ta med sosialsaker som et prioritert saksområde er vi utelukkende positive til. Vi mener i tillegg at det er et sterkt behov for det. Ikke bare i utbredelse av slike saker, men også fordi det ofte er så alvorlige følger og et så prekært behov for de som står i en sak etter sosialtjenesteloven.

Det er disse klientene som stort sett har minst. Etter dagens ordning står de også uten mulighet for hjelp til å forbedre egen situasjon, ikke en gang til det minimumet deres rettigheter skulle tilsi.

23.9 Gjeldssaker

Vi ser svært positivt på at utvalget foreslår inntakelse av gjeldssaker i ny rettshjelpslov. Likevel ønsker vi flere typer saker omfattet av den nye loven enn det utvalget foreslår.

Blant annet mener vi at det er spesielt viktig å ivareta de som har behov for å bestride av krav etter ID-tyverier, både fordi det er et stadig mer utbredt problem, fordi problemene er helt uforskyldte og konsekvensene kan være enorme for dem det gjelder.

24 Saksområder som er vurdert, men ikke prioritert

Jusshjelpa er i det vesentlige enige i utvalgets vurderinger i kapitlet, men vil kommentere ett punkt.

24.2 Bistand til personer som har vært utsatt for tvangsekteskap

Utvalget foreslår å oppheve retten til rettshjelp for saker der personer har vært utsatt for tvangsekteskap. Begrunnelsen for dette er at de som anmelder har rett på bistandsadvokat, og de som trenger ytterligere hjelp skal overlates til Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll. Jusshjelpa vil melde sin bekymring for forslaget om å oppheve retten til rettshjelp i slike saker.

For det første kan personer som har blitt utsatt for tvangsekteskap ha stort behov for annen rettshjelp utenfor strafferettssaken. For det andre er Kompetanseteamet ikke opprettet for å drive med rettshjelp for enkeltpersoner. Slik vi forstår teamet skal de henvise enkeltpersoner til riktig instans i hjelpeapparatet. Kompetanseteamet skal veilede og gi råd til de aktuelle tjenestene som bistår i slike saker, for eksempel politiet, krisesentre eller UDI. Dersom en enkeltperson trenger juridisk bistand i en konkret sak, vil altså ikke teamet kunne bistå med dette direkte.

Personer som er utsatt for tvangsekteskap er i utgangspunktet en svakere stilt gruppe, og behovet for hjelp kan være stort på mange områder. Gruppen bør etter vårt syn prioriteres i ny rettshjelpslov.

25 Rettshjelp i saker utenfor de prioriterte ordningene

Det er velkjent at dagens skjønnsbestemmelse er svært snever. Utvalgets forslag til ny skjønnsbestemmelse ser derimot svært lovende ut slik den foreslås. Vi støtter både forslaget om bestemmelsen i seg selv, og momentene som fremkommer i utvalgets vurderinger i punkt 25.2.

Vi vil likevel understreke at behovet for en skjønnsbestemmelsen som gir en reell adgang til rettshjelp i ulike saker etter en konkret vurdering må ses i sammenheng med våre synspunkter til kapittel 11. Vår støtte til blant annet kapittel 24 i utredningen forutsetter også at skjønnsbestemmelsen skal gi en reell adgang til rettshjelp i viktige saker innen helserett og diskriminering.

I det hele og det store mener vi behovet for en skjønnsbestemmelse er stort, og at det ikke må ende opp med å bli en nedprioritert adgang som følge av manglende ressurser på rettshjelpsområdet som helhet. Det må være en forståelse for viktigheten av adgang til rettshjelp i andre enn de lovfestede saksområdene, og denne retten må ikke fortrenges for de prioriterte saksområdene etter loven.

Vi er for øvrig enige i at ikke skal legges vekt på om saken likner de prioriterte saksområdene.

I lovutkastet § 9 (2) refereres det til domstolene, andre konfliktløsningsorganer, nemder, ombud og interesseorganisasjoner. Vi mener at studentrettshjelpstiltak og lignende rettshjelpstiltak, som retter seg mot særlig utsatte grupper og personer i vanskelige situasjoner skal inngå under «interesseorganisasjoner» som bør høres. Dersom det er nødvendig for å sikre at uttalelser fra oss med flere skal bli vektlagt, bør bestemmelsen eksplisitt nevne rettshjelpstiltak i oppramsingen.

28 Tvangsinngrep

28.8 Rettshjelp til innsatte i fengsler

Ut fra vårt arbeid i fengselssaker, er vi enige i at innsattes rettigheter ikke egner seg veldig godt som et prioritert saksområde i rettshjelpsloven. Vi må likevel understreke at vi opplever at dagens tilbud om rettshjelp til innsatte er alt for dårlig. De innsatte er prisgitt kriminalomsorgens velvillighet, og at de ansatte vurdereformidler deres ønsker og problemer til noen som kan bistå. Mange av de som forsøker å melde et behov opplever ikke at de blir tatt på alvor. Vi er derfor svært nysgjerrige på hva

den spesielle advokatordningen for fengslene som utvalget foreslår skal eller bør bestå i, og hvordan den vil kunne fungere i praksis.

Det vi kan se for oss som et alternativ er at innsatte har lovfestet krav på å få en vurdering av saken sin og deretter nødvendig rettshjelp for eksempel etter straffegjennomføringsloven, særlig da for de groveste tvangsinngrepene som isolasjon er et kjent eksempel på.

29 Utlendingssaker

Om stykkpris

Jusshjelpa har erfart at klienter kommer til oss i utlendingssaker fordi advokaten de har fått bistand fra ikke har tid til å fortsette med saken. For noen som er ny i landet og ikke kjenner systemet, kan en slik avvisning oppleves som svært isolerende, og de blir ofte helt avhengige av hjelp fra noen til å i det hele tatt kunne skaffe seg juridisk bistand. Lav eller ingen inntekt og manglende språkferdigheter, kultur- og systemforståelse gjør dem spesielt sårbare. Derfor mener vi at det må bli enklere for advokater å påta seg utlendingssaker, så utlendingen kan føle seg ivaretatt.

Forslaget om å øke timeantallet i utlendingssaker samt å inkludere en del nye sakstyper i ordningen stiller vi oss i utgangspunktet positive til. I de fleste utlendingssaker er det frister, og mange av sakene er svært omfattende. Dette innebærer at det er et behov for nok med tid til å gjøre seg kjent med sakene og å kunne overholde frister. Det er også et stort behov for å bygge tillit mellom advokat og klient i slike saker, jf. punkt 29.1 i forslaget, noe som tar tid. Stykkprisene som legges frem i forslaget er en forbedring på noen områder. Vi mener likevel at de fortsatt ikke gjenspeiler virkeligheten i slike saker og derfor bør økes ytterligere på utlendingsområdet.

Domstolsbehandling

Dagens ordning er at avgjørelsene i utlendingssaker skal treffes innenfor rammene av et forvaltningssystem, noe utvalget også tar utgangspunkt i. Innvendinger mot denne ordningen bygger på rettssikkerhet og taler for domstolsbehandling av utlendingssaker.

Vedtak fra UNE kan bringes inn for domstolene, men hovedregelen er at det ikke gis rettshjelp i slike saker. Dette fører til at det ikke er en reell adgang til å få prøvd sin sak fullt ut. Hensynet til rettssikkerhet tilsier at rettshjelp bør gis i slike saker der de økonomiske vilkårene er oppfylt. Utlendinger er, som også utvalget nevner, en gruppe som har et stort behov for rettshjelp av ulike grunner. Sakene er ofte av stor personlig betydning for enkeltpersonene vedtakene retter seg mot og det er ofte tale om store inngrep i deres liv. Det er derfor veldig viktig at tilgangen på fri rettshjelp favner vidt på dette området.

Utvalget foreslår at det etableres en finansieringsordning som kan bidra til at prinsipielle avgjørelser i utlendingssaker i større grad enn i dag kan bli undergitt domstolskontroll. Vi mener det er et veldig godt forslag at NOAS skal få øremerket støtte til å føre prinsipielle utlendingssaker for domstolene. De har kunnskap og mulighet til å ta slike vurderinger.

Utlendingsmyndighetene treffer svært mange vedtak per år. Det fremkommer klart av statistikken utvalget presenterer i 29.8.3 at de få sakene som ble ført for domstolene, eller som skulle føres for domstolene men som ble endret før de rakk å komme så langt, i overvekt endres i favør av utlendingen. Dette bør si noe om antallet saker som ville hatt et annet resultat dersom det var midler til å føre dem for domstolene.

På vegne av Jusshjelpa i Nord-Norge

Eirin Wilhelmsen
daglig leder

Rikard Schuitema Olsen, Signe Melhus, Daniel Jensen, Rebekka Nordli Markhus, Ingrid Emilie Johansen
faggruppe arbeidsrett, trygderett og barnerett

Hanne Kolstad Fromholt, Sylvia Helene Lind, Ella Stormo, Hilde Killerud Ødegård,
Andreas Winnem Lossius
faggruppe for husleierett, fengselsrett, gjeldsrett, helse- og sosialrett

Ingvild Schwenke Jensen og Kristin Sandberg Valderaune
faggruppe for utlendingsrett, ekteskapsrett, samboerforhold

Jusshjelpa i Nord-Norge
Org.nr.: 989 974 645
Telefon: (+47) 77 64 45 59
Internett: www.jusshjelpa.no

Postadresse:
Jusshjelpa i Nord-Norge
UiT Norges arktiske universitet
Breivika senter
9037 Tromsø

Besøksadresse:
Breivika senter
Terminalgata 38
9019 Tromsø